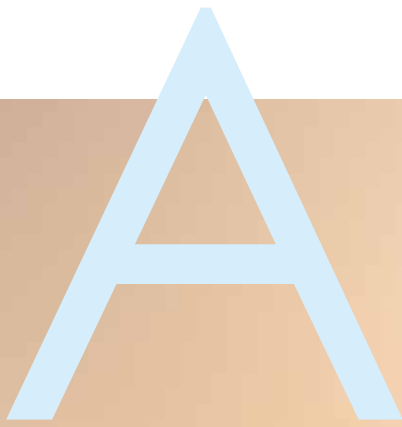

DRIE WATER-
BEDRIJVEN OVER
MVO-RISICO'S IN
HET BUITENLAND?

LIEVER GEEN NAT PAK OVERZEE

Tekst Peter Boorsma | Beeld iStockphoto, e.a.

Ze halen een fors deel van hun omzet in het buitenland. Nederlandse kennisinstellingen, ingenieurs- en adviesbureaus werken daar aan projecten met grote impact op de omgeving. Dat kan leiden tot lokaal protest en mogelijk: reputatieschade. Wat doen de waterbedrijven om dit te voorkomen en hoe wegen zij de belangen af? Drie bedrijven vertellen hun verhaal. Plus: de praktijk in Indonesië.

Maarten Smits (Deltares)

‘Er is geen stroomschema dat leidt tot een go/no go-beslissing’

Iedere projectleider van Deltares die op intranet een project opstart krijgt een aantal vragen voorgeschoteld. Of het project in de onderzoeksagenda past. Of het concurrentie is voor ingenieurbureaus. Maar ook over de partijen waarmee wordt samengewerkt en of er risico is op corruptie. Er zijn ook vragen over de veiligheid van de medewerkers en of er imago-risico's zijn door de maatschappelijke of ecologische impact van het project.

“We willen weten of het project past bij onze waarden van onafhankelijkheid en integriteit”, zegt Bianca Peters, die het afgelopen jaar het mvo-beleid van Deltares heeft helpen aanscherpen.

De projectleider is verplicht het project te bespreken met zijn afdelingshoofd. Is er twijfel over aspecten van maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo), dan tillen ze het project een stapje hoger. Het kan dan uiteindelijk bij de directie terechtkomen, of zelfs bij de raad van toezicht.

“Als wij niet meedoen aan het project, doet een ander het, is voor Deltares geen argument. Dat past niet in onze missie om het leven in de delta duurzaam leefbaar te maken”, zegt algemeen directeur Maarten Smits. “We proberen ons altijd goed te informeren. Over de ecologische impact hebben we zelf veel expertise in huis; de maatschappelijke impact is vaak moeilijker in te schatten. Daar kan de ambassade bij helpen. Verder raadplegen we altijd de anti-corruptie-index.”

Het ligt overigens zelden zwart-wit, benadrukt Smits. “Het is een illusie dat je een stroomschema zou kunnen maken dat leidt tot een go/no go-beslissing.”

Neem de Grote Renaissance Dam in Ethiopië, die feitelijk de Nijl afsluit en daardoor enorme impact heeft. Egypte dreigde zelfs de dam te bombarderen. Later bleken de betrokken landen (Ethiopië, Egypte en Soedan) toch bereid te praten en is besloten een gezamenlijk onderzoek te starten naar de impact van de dam.

Deltares won de tender, samen met een Franse partij. “Maar het Franse bedrijf wilde ons als onderaannemer niet garanderen dat we onze eigen modellen mochten inzetten en dat onze rapporten openbaar zouden zijn. Na een half jaar intensief overleg hebben we toen toch besloten ons terug te trekken. Onze onafhankelijkheid was in het geding.”

Deltares maakt een verslag van de bespreking van alle omstreden cases met het idee hiervan te leren, vertelt Smits: “Wetende dat iedere volgende case toch weer net anders is.” >

Esther Bosman (Royal HaskoningDHV)

'Integriteit staat bovenaan iedere directie-agenda'

“Wij komen over de hele wereld. We proberen echter wel te focussen op landen waar we al actief zijn, waardoor we de lokale context beter leren kennen”, vertelt Esther Bosman, directeur Business Unit Water bij Royal HaskoningDHV. “Voor ieder individueel project kijken we naar de content, maar ook naar de context. Is er twijfel, dan beslissen we aan de hand van het protocol Controversiële Projecten of we het project doen en onder welke voorwaarden.

Royal HaskoningDHV probeert mvo-risico's van tevoren goed in te schatten. “Dat is wel eens lastig. Zo zijn wij een adviesbureau en hebben we geen invloed op wat een klant uiteindelijk met onze adviezen doet. Daarom werken we bij voorkeur met klanten die we al goed kennen of met betrouwbare partners die die klanten goed kennen.”

Nieuwe klanten en business partners worden bij HaskoningDHV aan een *integrity risk assessment* onderworpen, met uitzondering van publieke klanten in Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Zuid-Afrika. Ze kijken daarbij niet alleen de financiële parameters maar bijvoorbeeld ook naar de maatschappelijke reputatie.

“Uiteraard respecteren we de lokale wet- en regelgeving. Maar we kijken ook naar de aanleiding van de vraag, naar milieu- en duurzaamheidsaspecten en wat de consequenties zijn voor bepaalde bevolkingsgroepen. Informatie halen we vooral bij ambassades of partners: dat kunnen kleine lokale partijen zijn, maar ook grote internationale spelers. In sommige landen hebben we eigen mensen of mensen die daar bekend zijn vanuit eerdere projecten. Maar zo nodig bellen we ook ngo's, zoals het Rode kruis.

Zeker bij nieuwe projecten zijn we heel grondig bij die informatie-inwinning. Gaat het om heel grote projecten of risicolanden, dan moeten we eerst naar onze Risk Assessment Board. Daar wordt de projectinformatie aangevuld met adviezen van onder meer onze Legal Department en de Group Compliance Officer.”

De Risk Assessment Board legt alle bevindingen voor aan de directie. “Voorop staat dat we onafhankelijk bureau zijn. Wij brengen ons advies uit zoals wij vinden dat het moet, ook als het de klant niet bevalt. Die vrijheid moeten wij hebben.” Integriteit staat letterlijk nummer één op de directie-agenda en andere interne vergaderingen, aldus Bosman. HaskoningDHV zet zwaar in op integriteit en is daarvoor zelfs gecertificeerd. Alle medewerkers moeten verplicht een online-integriteitscursus volgen en ieder land heeft een *local compliance officer* die de lokale wet- en regelgeving goed kent en daarnaast zorgt voor bewustwording over corruptierisico's en ander ongewenst gedrag.”

“Belangrijk is dat er naast de protocollen en formulieren een open cultuur is waarin medewerkers zaken kunnen en durven te bespreken”, benadrukt Bosman. “En heeft een medewerker het gevoel dat er iets niet klopt, dan kan hij dat desnoods ook anoniem melden.” |

EN DAN DE PRAKTIJK: WAT TE DOEN MET DE VISSERS IN JAKARTA?

Nederland is nauw betrokken bij het Jakarta Bay-project van de Indonesische overheid. Door onder meer grondwateronttrekking daalt de bodem in Jakarta met maar liefst 15 centimeter per jaar, waardoor een aantal enorme sloppenwijken door de zee verzwolgen dreigt te worden.

Om dat te voorkomen wordt nu gezocht naar een structurele oplossing. Hiervoor wordt bijvoorbeeld gekeken naar de aanleg van een 'zeemuur' die de baai van Jakarta afsluit. Lokale vissers protesteren hier heftig tegen omdat zij door de dam in de toekomst buitengaats moeten gaan vissen. “Ngo's wijzen terecht op dit probleem. Maar uiteindelijk moet de politiek een afweging maken tussen de belangen van de vissers en die van de miljoenen bewoners in de sloppenwijken”, zegt Maarten Smits van Deltares, dat ook bij het project is betrokken. “Wij begeven ons dan toch in zo'n project en leveren de kennis, maar mengen ons niet in de politieke besluitvorming.”

Naast Witteveen+Bos en Royal HaskoningDHV is ook Sweco betrokken bij het kustbeschermingsplan in Jakarta. Een enorm project met veel sociale en milieu-aspecten, aldus Alex Hekman. Het gaat om de bescherming van 4 miljoen mensen, de sanitatie voor 6 miljoen mensen en drinkwatervoorziening voor 10 miljoen mensen. “Ngo Both ENDS vraagt terecht aandacht voor de vissers die hun visgronden kwijtraken. Maar moet het belang van die miljoenen inwoners wijken voor dat van de vissers? Hoe ga je daarmee om, wetende dat Indonesië zich door de oud-kolonisator niet laat vertellen hoe ze dat moeten oplossen?”

Wiert Wiertsema van Both ENDS verwacht echter meer pro-activiteit van de Nederlandse waterbedrijven. Hij vindt het belangrijk dat er niet alleen een dam gebouwd wordt, maar ook de wateronttrekking als oorzaak van de bodemdaling wordt aangepakt.

Wiertsema erkent dat je de belangen moet afwegen: het voordeel van de ene groep weegt misschien zwaarder dan het nadeel van een andere groep. “Maar voor de benadeelde groep moet het bedrijf wel een oplossing zoeken, al was het maar in de vorm van een schade-loosstelling. Te vaak wordt dat aan lokale overheden overgelaten.”

Volgens Hekman kun je het ook omdraaien. “Juist door de Nederlandse betrokkenheid kun je kennis leveren. Zo heeft Sweco uit een mvo-potje gesprekken met de vissersgemeenschappen gefinancierd om de knelpunten helder te krijgen om zo onze plannen aan te scherpen. Ook in Indonesië proberen we een betrokken partner te zijn. Het schuurt nu een beetje met de ngo’s, maar daar komen we wel weer uit. Uiteindelijk staan we voor hetzelfde.” •

Alex Hekman (Sweco)

‘Het gaat ook om de simpele vraag: voelt het goed?’

“Bij Grontmij hadden we natuurlijk een gedragscode, maar na de overname door het Zweedse Sweco zijn er nog een paar tandjes bijgeschakeld”, zegt commercial manager Water, Alex Hekman.

“Sweco is sterk gedecentraliseerd en medewerkers hebben

veel eigen verantwoordelijkheid voor projecten. Daarover maken we wel duidelijke afspraken. Om bewust te blijven van risico’s op het gebied van veiligheid en ethiek, ondertekent elke medewerker elk jaar opnieuw het compliance-beleid”, vertelt Hekman.

Daarnaast is het de kunst een groep objectieve mensen te organiseren die kritische vragen stelt. “Dan gaat het niet alleen om het naleven van de wet- en regelgeving, maar ook om de simpele vraag: ‘voelt het goed?’

Sweco richt zich op Noordwest Europa, maar werkt wereldwijd voor zo’n zeventig landen. Landen die veel op andere continenten werken – Zweden, Duitsland, Nederland en Denemarken – hebben ieder een export country manager, die kijkt naar de risico’s van de activiteiten buiten Europa. Hij zit niet in de lijn, stelt kritische vragen en kan zijn goedkeuring aan een project onthouden. De manager staat in contact met zijn collega’s in andere landen en kan met hen sparren.

Sweco Nederland voert regelmatig projecten uit in Zuid- en Zuidoost-Azie (Vietnam, India, Cambodja en Laos), maar kijkt ook steeds meer naar Afrika en het Midden Oosten. Hekman: “Stelregel daarbij is: of we zijn ter plekke en hebben goede lokale gebiedskennis of we zoeken een betrouwbare lokale partner. Daarbij doorlopen we vaste procedures zoals een risico-inschatting en Business Partner Assessments.”

Soms gaat een project niet door vanwege de mvo-risico’s. Zo vroeg een kledingfabriek in Bangladesh Sweco voor een project om regenwater te infiltreren in de ondergrond. “Dat klinkt duurzaam. Maar de kledingindustrie is enorm vervuילend. We zagen een reëel risico dat er iets mis zou gaan met het gebruikte, vervuilde water waardoor het grondwater ernstig vervuילd zou raken. Voor ons reden om ervan af te zien.” |